

Dekolonialne poti vednosti in izgradnje spomina

Pogovor z Diegom Falconíjem Trávezom

Abstract

Decolonial Pathways of Knowledge and Memory Building. A Conversation with Diego Falconí Trávez

In the interview, Diego Falconí Trávez reflects about the processes of memory erasure. He highlights Enrique Dussel's concept of the first modernity, which signifies the period and time in which imperial Spain began articulating euro-centric and universal notions of History. After eight centuries of Mozarabic power in the Southern part of the Iberian Peninsula, the last years of the 15th century were marked by Castile's claims over the territory. This is also the period of the conquest of Abya Yala, which was later named as the Americas by the Europeans.

Keywords: memory, first modernity, imperial Spain, Abya Yala

Diego Falconí Trávez is a lawyer and holds a PhD in Literary Theory. He is an Associate Professor at the Autonomous University of Barcelona, and a professor and researcher at the College of Jurisprudence, University of Saint Francis of Quito. He researches gender, decoloniality and the relationships between literature and law. In 2016, he received the Casa de las Américas award in the Best Essay category.

Povzetek

V intervjuju Diego Falconi Trávez reflektira proces brisanja spomina. Bralce opozori na koncept prve modernosti Enriqua Dussela, ki označuje dobo in čas, ko je začela imperialna Španija artikulirati evrocentrične in univerzalne pripovedi o Zgodovini. Po osmih stoletjih mozarabskega vladanja na južnem delu Iberskega polotoka, so zadnja leta 15. stoletja zaznamovale teritorialne zahteve Kastilije. To je bilo tudi obdobje osvajanja Abya Yale, ki so jo Evropejci pozneje preimenovali v Amerike.

Ključne besede: spomin, prva modernost, imperialna Španija, Abya Yala

Dr. Diego Falconí Trávez je pravnik in doktor literarne teorije. Je izredni profesor na Avtonomni univerzi v Barceloni ter profesor in raziskovalec na pravnem kolidžu Univerze svetega Frančiška v Quitu. Raziskuje področje spola, dekolonialnosti in razmerja med literaturo in pravom. Leta 2016 je prejel nagrado Casa de las Américas v kategoriji najboljši esej.

Intervju je nastal znotraj umetniško-raziskovalnega projekta *Genealogy of Amnesia: Rethinking the Past for New Future of Conviviality* (*Genealogija amnezije: Premišljevanje preteklosti za novo prihodnost sobivanja*), ki ga je za obdobje od 2018 do 2020 finančno podprl Avstrijski znanstveni sklad (FWF) in institucionalno Akademija za likovno umetnost Dunaj.

Kako politike spomina, zanikanja in izbrisa delujejo v Španiji?

Za razumevanje izbrisa spomina se moramo najprej dotakniti tistega, čemur Enrique Dussel pravi prva modernost: prostor-čas, v katerem imperialna Španija začne artikulirati evrocentrični in univerzalistični pogled na zgodovino. V zadnjih letih 15. stoletja, po osmih stoletjih mozarabskega življenja in vladavine južnemu delu Iberskega polotoka, Kastilja to ozemlje terja zase. Skoraj takoj zatem se to preplete z zasedbo Abya Yale, ozemlja, ki ga Evropejci kasneje poimenujejo Amerike. Zanimivo je, da se je proces beljenja v tistem času dogajal ravno v Španiji. Obsegal je spreminjanje imen

in priimkov ter versko spreobračanje ljudi z namenom, da bi bili »čim manj mávrski«.

Po mojem mnenju se s tem začne kolonialni izbris. Zgodovino Španije danes še vedno poučujejo s to idejo o belskosti, ki je izničila mavrsko preteklost. To je sovisno z drugimi procesi, na primer z okupacijo Kanarskih otokov – prvim eksperimentom iztrebljanja –, ki pa v večini zgodovinskih besedil ni opisana. Španci se danes še vedno učijo, da so španski konkvistadorji »odkrili« in »civilizirali« Amerike. Mislim, da ta rasistična pripoved o belskem osvajalcu vključuje ta spomin na hispansko sodobnost. Temeljna sprememba v srednjem veku, ki je Španiji sploh omogočila postati velesila, še naprej oblikuje to, kar je Španija danes. Spominjanje tega je temeljno, saj se je vmes zgodilo več izbrisov.

Kako se Španija sooča s kolonialno zgodovino in fašizmom v navezavi na trenutne politične razmere?

Zdi se mi, da je to neposredno povezano s prihodom frankizma ter s kolonialno genealogijo, ki kaže strahove in paranojo pred nadzorom. Vojne za neodvisnost Amerik so se zgodile v 19. stoletju in v Latinski Ameriki ustvarile nove politične projekte, ki so ošibili španski imperij. V geopolitični scenarij so se vmešale še Združene države Amerike in Španiji povzročile izgubo njenih zadnjih čezmorskih kolonij: Portorika, Kube in Filipinov. Z artikulacijo kvaziapokaliptične pripovedi o španskem imperiju je bilo kar naenkrat konec ideje o »državi, kjer sonce nikoli ne zaide«. Imperij iz davnih davnih časov se je soočil s krizo, povezano z izgubo moči in nadzora nad različnimi ozemlji in njihovim prebivalstvom. S tem procesom se je zamajala tudi španska maskulinitet.

Osredinil bi se rad na to idejo, saj se mi zdi, da lahko ravno v času te krize začnemo opazovati nove oblike kolonialnega nadzora, usmerjene predvsem v Latinsko Ameriko. Ta trenutek se mi zdi ključen, saj v eni ideologiji – hispanizmu, ki se ravno takrat izoblikuje – implementira serijo projektov, ki želi ohraniti špansko kolonialno moč. Hispanizem ni zgolj ideja združevanja različnih narodov v en nacionalni projekt: Kraljevino Španijo. Geopolitično skuša hispanizem uresničiti idejo o čezmorski duhovni, ekonomski, kulturni in jezikovni enotnosti, ki bi Španiji omogočila stare in nove oblike nadzora nad nekdanjimi kolonijami. Evrocentrizem latinskoameriških elit je hispanizmu omogočil razcvet in nadaljevanje vse do današnjih dni, kljub temu, da je bil pogosto preizpraševan.

Fašizem in hispanizem nista sinonima, vendar pa je hispanizem s svojo nostalgijo za imperijem pomembna osnova za fašizem.

Kako komentiraš skupnostni imaginarij, ki ga ti procesi oblikujejo?

Hispanizem 19. stoletja je deloval s pomočjo nadzora španskega jezika in literarnih besedil. V resnici je bilo zelo malo interesa za literarno produkcijo latinskoameriških avtorjev. Španija je bila zainteresirana za primerjavo svoje literature s tisto drugih evropskih narodov; ta evrocentrična kulturna izmenjava je pravzaprav osnova primerjalne književnosti. Pravo zanimanje hispanizma je bilo ustvarjanje literarnega kanona, zasidranega v Španiji, ki bi zagotavljal kulturni nadzor. To je Združenim državam Amerike – novi ameriški imperialni sili – poslalo močno sporočilo, in sicer: »Ne pozabite, da je Španija država jezikovne in kulturne dediščine vseh špansko govorečih Amerik.«

Althusser je učil, da je treba ideologije interpelirati. Feministke se zavedajo, da je treba za uspešno artikulacijo političnega projekta interpelirati patriarhat. Za dekolonialne projekte iz Abya Yale je prav hispanizem tista ideologija, ki mora biti interpelirana, saj ravno njegove korenine omogočajo rasizem in kolonializem. Kljub temu zelo malo anticolonialnih zahtev prevprašuje hispanizem.

Smo namreč v kritičnem trenutku, ko se pojavljajo konservativne in skrajno desne politične stranke (kot je Vox v Španiji) in kažejo zobe. S pomočjo hispanizma so implementirale svoja evrocentrična in katoliška stališča. Ni naključje, da je mehiški predsednik pred nekaj tedni [aprila 2019, op. p.] izjavil, da se mora Španija opravičiti za konkvisto izpred petsto let. Španski predsednik je odgovoril, da se to ne bo nikoli zgodilo. To torej pomeni, da se mora hispanistični projekt nadaljevati in še naprej združevati celotno kompleksno ozemlje Kraljevine Španije.

Zato se mi zdi bistveno, da hispanizem mislimo kot ideološko celoto, ki razvršča kompleksno ozemlje v sodobni Španiji in ki hkrati vedno utemeljuje svojo »veličino« v odnosu do nadvlade drugih. Seveda moramo analizirati tudi druge izbrise, na primer izbris, izvršen v času španske tranzicije; gre za pakt, ki si ga je Franco zamislil tik pred smrtjo. Recimo, da je bil to precej blažji frankizem, ki je Španiji omogočil postati demokracija, kot jo poznamo danes.

Španska tranzicija je ustvarila veliko past: idejo, da se je vse prebivalstvo po koncu nasilne diktature mirno združilo. Toda ne, ni bilo tako. To je bil trenutek, ko se je hispanistični projekt spet utrdil, ko so se ponovno pojavile kulturne, politične in kolonialne reference.

Svojim študentkam_om vedno postavim naslednje vprašanje: »Ste se kdaj vprašale_i, zakaj je Don Kihot še vedno tako pomembno knjižno delo?« Seveda je roman Miguela de Cervantesa odličen, transgresiven v norčevan-

ju iz v tistem času priljubljenih viteških romanov. Prav tako gre pri njem za precej plodno in ustvarjalno rabo španskega jezika. Vendar je ob tem močno strateško orodje za oblikovanje narodne enotnosti. Don Kihot po Španiji potuje skupaj s Sančo Pansem. Skozi številne kraje španskega gorovja prispeta v Katalonijo; Sančo Don Kihotu pomaga zediniti Španijo in zato je roman še danes ključnega pomena.

V tem smislu hispanizem in frankizem za zedinjenje Španije uporabljata druge priljubljene zgodovinske mite, tudi take iz obdobja pred obstojem Španije. Zgodovina Numancije, majhne iberske skupnosti, ki so jo napadli Rimljani, je bila podlaga za dramo, ki jo je prav tako napisal Cervantes in je temeljila na ideji o obrambi Španije. To enotnost Španije hispanizem in frankizem uporabljata za odkrivanje sovražnikov, ki nasprotujejo Španiji. Proti takim sovražnikom se je treba nasilno bojevati, ker imajo skoraj falično zavist do Španije.

Gibanja za neodvisnost Katalonije in Baskije se prav tako ukvarjajo s pripovedjo o kastiljski moči in falično nevoščljivostjo španski naciji. Vendar mislim, da je še nevarneje, kadar Katalonci in Baski izjavljajo, da so »bili prve španske kolonije«. Ne, v tem primeru ne gre za to, saj so bili vedno državljani »prvega sveta«. Nikoli niso izgubili svoje človeškosti kot staroselke_ci ali potomke_ci Afričank_ov, ne nazadnje so imeli koristi od španskega kolonializma. Trpeli so pod frankizmom, tj. španskim fašizmom, toda katalonizem je bil med drugim zelo rasističen in kolonialen projekt. Želim povedati, da izbris spomina, temelječ na ideološkem projektu moderne Španije, na Evropejke_ce in Latinoameričanke_e vpliva zelo različno.

Izjemno problematično se mi zdi, da vse španske vlade nadaljujejo z obrambo hispanske ideje, ki ima veliko skupnega s kolonializmom in frankizmom. Španija je donkihotski politični projekt in mislim, da je ravno zato v Latinski Ameriki toliko odpora proti španskemu vsiljevanju, toliko odpora iz Katalonije in Baskije ter hkrati toliko podpore s strani političnih elit. Ker je bil spočet na tako maskulin, patriarhalen in kolonizirajoč način, nam to omogoča, da vse skupaj prevprašamo.

Kateri so, tako zgodovinsko kot sedaj, vzroki in učinki rasizma, islamofobije in antisemitizma?

Evropski projekt je bil vedno projekt rasizacije in beljenja. Zaradi tega je imela Španija vedno dvoumen položaj v Evropi. Včasih, še nedolgo tega, so rekli, da se Evropa konča na Pirenejih ravno zaradi strahu pred neciviliziranim drugim, ki sta ga predstavljali Španija in Portugalska. [Edward] Said je zelo dobro opredelil orientalizem, da je prav drugi, tisti, ki ni belka_ec,

postavljen v to fikcijo belskosti. Zdi se mi, da je vse, kar živimo, reciklirano je nekdanjih, že implementiranih diskurzov. Ta evrocentrični diskurz, ki je ustvaril toliko rasno konstituiranih drugih, moramo kontekstualizirati tudi drugod po svetu. NATO je celostna artikulacija, ki s severa z uporabo imperialne logike vsiljuje globalne politike boja proti terorizmu. Te ne služijo samo stigmatizaciji »teroristov«, temveč celotne populacije, kar je pravzaprav nadgradnja dolgo prisotne ideje med Evropo in »Orientom«. Islamofobija je rasistična zamisel, ki izvira, kot sem že prej omenil, iz ideje Španije, osvobojene mavrskega prebivalstva. Hkrati je do izгона sefardskih judov prišlo leta 1492, ko je Kolumb prispel do Abya Yale.

Ta diskriminacija, ta strah pred drugim je bil tudi del španske konkviste. Precej pomembno se mi zdi razumeti, kako nekatere *kronike Indij*, zgodovinska in literarna besedila, ki so jih zapisali španski konkvistadorji, kažejo na potrebo pri staroselskem prebivalstvu iskati to drugost mavrskega prebivalstva. Tudi liki, ki so se v Španiji borili proti Mavrom, na primer mučenec San Pelayo, se v Abyi Yali pojavijo, da bi zažgali sodomite. Ta »neevropski drugi«, ki je dolgo krožil po Evropi, se je ponovno pojavil v Amerikah. Zdi se mi, da je to, kar živimo danes, zgolj ponovna posodobitev globoko zakoreninjenega rasizma in etnocentrizma, ki se začne s prihodom Kolumba oziroma z njegovim katoliškim, belskim, imperialnim projektom. Študije so pokazale, da je s kolonizacijo Abya Yale rasizem postal globalen in poenoten diskurz. Bolje povedano, pred prihodom Evropejcev v Abya Yalo je rasizem seveda že obstajal, vendar ne kot globalen, sodoben diskurz. Prav v trenutku, ko se pojavi ta »novi« drugi, verski, znanstveni in pravni diskurzi rasizem artikulirajo in uveljavijo kot univerzalen. Zato menim, da mora biti vsak antirasistični projekt tudi antikolonialen.

Vsi procesi, zamaskirani v multikulturne projekte, ki vključujejo druge z namenom izbrisa njihove kulturne drugačnosti, so del našega vsakdanjega geopolitičnega konteksta. Moči s severa še naprej rešujejo evrocentrične, rasistične in kolonialne imaginarije, ki si prizadevajo »udomačiti« ljudstva juga. Zdi se mi, da je v časih islamofobije globalni antikolonializem ključni koncept, ki nas mora združiti tako na jugu kot v diasporah, da bi lahko našli skupno stališče.

Kje vidiš kontinuitete in spremembe pri obravnavanju zgodovine v Španiji?

Opredeliti se moram kot rasizirana oseba, ki se je morala pred nekaj leti preseliti sem v Španijo, v Katalonijo. Vsak dan tukajšnjega bivanja sem opazoval sile kontinuitete, ki skušajo zaščititi ta evropsko-hispanski pros-

tor. Čutil sem željo ljudi in institucij, da bi moje telo disciplinirali z rasne in kulturne perspektive, ter bil priča ljudem z več rasnimi in razrednimi presečišči, ki so zaradi tega nečloveško trpeli. Opazil pa sem tudi odpor in spremembe. Zato se mi zdi nujno razumeti, da so v Španiji, deželi, ki je migrante tradicionalno pošiljala v druge države, ravno priseljenci tisti, ki so spremenili razpravo. Antikolonialni in dekolonialni diskurz sta v zadnjih petih letih pridobila izjemno moč, kar ima opraviti s tistimi, ki so se sem priselili. Mislim, da se te razprave – te današnje refleksije, ki nam omogočajo razumeti naše privilegije, razlike in skupni boj – ne bi nikoli zgodile, če ne bi tvegali svojih teles na prvi bojni črti, prevprašujoč diskurze z neposredno telesno konfrontacijo.

Ko pomislim na kolonialnost v akademskem svetu, se spomnim Carmen Romero Bachiller; napisala je članek, ki se zdi precej težaven in kolonialen. Z analiziranjem dogajanja v Indiji in ZDA je skušala obravnavati kolonialnost in kvir teorije, pri tem pa citirala avtorice, kot so Gayatri Spivak, Gloria Anzaldúa itd. Nikoli ni problematizirala kolonialnega odnosa Španije z Latinsko Ameriko ali s Filipini, še manj je upoštevala pedre, lezbe in travestite, ki tu živimo. Prebral sem te članke, objavljene v prvem desetletju tega stoletja, in se vprašal: Kako je to mogoče? Kako je mogoče, da oseba, ki premore senzibilnost v zvezi s spolno kategorizacijo, ne pomisli, da bi reflektirala privilegije, ki ne prevprašujejo kolonialnega v povezavi s hispanisko triangulacijo, o kateri sem govoril? Veliko mojih kolegic_ov se ukvarja z intersekcionalnostjo in pri tem za legitimizacijo znanja zlahka posega k besedilom iz ZDA. Kar mislijo na kolonialnost v ZDA, govorijo o kulturi *chicano* [mehiško-ameriški kulturi], a zakaj se ne bi ukvarjali s kolonialnostjo migracij tukaj? Zakaj tovrstne produkcije večina strokovnjakinj_ov ne upošteva?

Če razmišljam z bolj optimistične perspektive, moram reči, da diskontinuitete v hispanističnem diskurzu izhajajo natanko iz te telesnosti, iz teh diaspor. To je precej kritičen način za začetek prevpraševanja rasnega diskurza in govora o kolonialnosti, ki sta bila do zdaj nedotakljiva. Zdaj recimo vem, da je Romero Bachiller spremenila svojo perspektivo, in to mi je všeč. Kritične dekolonialne misli ne bi bilo, če teh ljudi, praks in besedil številni ne bi prevpraševali. To je bilo precej pomembno. Verjamem namreč, da pri naših bojih včasih ne razumemo, da je glavni sovražnik hispanizem – obramba Španije na rasističen in kolonialen način –, ki onemogoča etični dialog. V Latinski Ameriki mnogi vztrajajo, da je »biti latinskoameriški« del slavljenja vezi s hispanizmom. To se mi zdi problematično, ker dovoljuje nadaljevanje tega kolonialnega odnosa. Prepričan sem, da mora biti napad na hispanizem strateški; rasistični in kolonialni kontinuiteti, ki obstaja v Kraljevini Španiji, mora povzročiti še močnejši kratek stik.

Kateri vidiki so ključni pri zamišljanju ustreznih predpogojev za emancipacijske možnosti spominjanja?

Eno izmed ključnih vprašanj mišljenja v akademski sferi je razumeti način delovanja spomina v drugih prostorih. Države, kot so Argentina, Čile in Kolumbija, so nas veliko naučile o spominu – predvsem zaradi hudih in bolečih diktatur ali nasilja, do katerega je prihajalo v njihovi zgodovini. Te države so sprožile gigantske spominske refleksije, veliko bolj poglobljene kot v Španiji. Pri Argentini in Kolumbiji ni šlo zgolj za teoretični okvir, temveč tudi za prakso. Komisije za pravičnost so poskušale obsoditi povzročitelje političnega nasilja in obuditi spomin na ljudi, ki so bili izbrisani iz uradne zgodovine. V Španiji pa je razmislek o spominu še vedno v povojih. Tu še ni mogoče izkopati umrlih v državljanski vojni, še vedno so nekje na robu. Velikanski razkol je španska tranzicija skušala nekako zakrpati, a ji ni uspelo, še vedno je prisoten. Pravici še ni bilo zadoščeno, Franco je umrl, ne da bi mu bilo sojeno, prav tako kot mnogim njegovim sokrivcem.

Druga ozemlja globalnega juga so o spominu razmišljala bolj poglobljeno – Južna Afrika, na primer, s konstrukcijo apartheida in posledičnim procesom sprave, ki je skušal spomin na to vzpostaviti. Mislim, da je prvi, odločilen korak pri ponovnem mišljenju spomina v tem prostoru razumeti odsotnost razprave o spominu v Španiji in nujno vzpostaviti druge procese. Ta večvrednostni kompleks vzpostavlja predstavo, »da bomo na našem ozemlju vse iznašli sami, razen če to prihaja iz Evrope ali ZDA«. Procesi refleksije, do katerih je prišlo v državah juga, morajo pomagati refleksiji, ki od tu izhaja. Zavedam se, da je to kontradiktorno, a verjamem, da se nam ni treba tako zelo osredotočati na Španijo ali Evropo. Dekolonialne prakse in mišljenje bi morale najprej najti druge poti vednosti in izgradnje spomina.

Ena izmed osnovnih zadev, ki se dotikajo mojega življenja in dela na območju Andov, je povezana z rabo govora. Spomin je tradicionalno utelešen v napravah za pisanje, v Andih pa je pisava neposredno povezana s kolonizacijo. Pisava je bila mehanizem kolonizacije. Ko je Nebrija leta 1492 uredil špansko slovnico, je kralju in kraljici sporočil: »Slovnica pomaga osvajati.« Razumevanje konstrukcije spomina zgolj s pomočjo pisave je zato v andskem primeru velikanska zmota, saj se je spomin staroselskega prebivalstva in prebivalstva afriškega porekla k sreči prenašal ustno. Shranjen je bil v tkivu in njegovih nosilcih.

Zamišljanje drugih oblik artikulacije spomina torej dopušča tudi spreminjanje predstav o zgodovini, saj je spomin ne nazadnje proces pripovedovanja zgodb. Na zahodu obstaja kronološka šablona. Tudi Hegel artikulira idejo progresivne kronologije: zgodovina človeštva se je začela v Evropi in

od takrat se vzpenja. Ravno Evropa je tista, ki nam pomaga povzpeti se in biti v svoji človeški pripovedi čim bolj civilizirani.

Mislim, da moramo predlogo za izgradnjo linearnega, progresivnega spomina prevpraševati. Staroselsko prebivalstvo in prebivalstvo afriškega porekla artikulirata krožno, eliptično spominjanje, spominjanje preteklosti-prihodnosti. Drugače povedano: spomini, ki presegajo pisavo, so ključna protiutež, protipozicija. Kljub temu se mi zdi nujna previdnost pri kulturnih apropiacijah predstav o času. Za primer: akademiki, kot sem jaz, ki smo *mestici* in pobelčeni, ker živimo v Evropi, se ne bi smeli ukvarjati s tveganimi procesi kooptacije ali zgolj z rabo spominov staroselk_cev in potomk_cev Afričank_ov. Mislim, da moramo dialog spodbujati na način, ki ne apropiira vednosti. To je nekaj, kar se dogaja v okviru dekolonialnih pristopov in kar me navdaja s precejšnjo skrbjo.

Verjamem, da je mišljenje o spominu in njegovi cirkulaciji na jugu bistvena protiutež hispanskemu in evrocentričnemu spominu. Taki, kot sem jaz, ki živimo v diaspori ali smo del migracij, ki želimo prevajati besedila in metodologije, moramo biti previdni pri svojem delovanju, da ne bi sodelovali pri odtujitvi idej juga, ki so uporabne na severu. Ljudje, ki delujemo kot most med kulturami, imamo možnost, a hkrati predstavljamo tudi nevarnost, da rabo teh spominov pervertiramo, da jih ponovno vzpostavimo po linearni, kolonialni, evrocentrični in progresivni logiki, zato moramo biti posebej pazljivi.

Kakšne so zmožnosti umetniških, družbenih in političnih praks v analitičnih procesih in kritičnih intervencijah?

Ključno se mi zdi razmišljati o umetniški praksi, saj ima umetnost zmožnost reprezentacije, ki pa ni nikoli enaka resničnosti. Seveda obstaja postopek imitacije in kreacije. Najbolj navdušujoča vrednost umetniškega dela je po mojem mnenju njegov transgresivni potencial – tako umetniškega artefakta kot umetniške prakse, ki lahko v tem primeru pomagata razbiti kolonialni in hegemonski hispanski imaginarij.

Tako na ozemljih »tretjega sveta« kot v diasporah v Španiji so bile v zadnjih letih predstavljene številne fascinantne umetniške prakse, ki niso le izpovedovale zgodb ali artikulirale identitete, temveč tudi kritično intervenirale v evrocentrično umetnost. To je neke vrste estetska sabotaža. Tu je pomembno poudariti transdisciplinarni dialog, ki izhaja iz specifičnega političnega boja, a nas pogosto pripelje na isto mesto. Zato so umetniške prakse bistvene za prekinitev ločevanja disciplin, zelo pozitivistične lastnosti 19. stoletja. Na srečo danes nekateri ljudje vstopajo med znanost in aktivizem

ter komunicirajo z umetniškimi praksami. Tovrstne nečistoče nam lahko pomagajo pri odkluku od ideala čistosti – dediščine, ki konstituira to, kar je Evropa, in reprezentira to, kar je Španija; nečisti prehodi, ki razdirajo te globoko rasistične in kolonialne ideale.

Pri tem so ključni politična praksa in prostori srečevanja, kjer ljudje poslušajo drug drugega, govorijo drug z drugim in poskušajo delati to, kar se jim zdi zasebno, a je v svojem bistvu vendarle javno. Vsaj v tem mestu, v Barceloni, so bili tovrstni prostori nujni. In nanje vedno lahko računam. Kar se tiče škode, ki jo povzroča kolonialnost: ta majhna zavetišča so zame drobne oaze, v katerih si lahko opomoreš. Tu sem sklenil prijateljstva in spoznal sokrivdo – večni izziv pri vzpostavljanju odnosov z ljudmi, s katerimi ne razmišljaš enako. Taki prostori se mi zdijo nujni tudi zato, ker brez njih ne bi bilo antikolonialnih, dekolonialnih in antirasističnih premislekov. V teh prostorih take misli vznikajo, občutja postajajo skupna itd. Mislim, da moramo še naprej krepiti take prostore, seveda ne brez kritičnega pogleda nanje in na nas same.

Barcelona, Španija, 5. april 2019

Angleški zapis po španskem izvirniku: Tjaša Kancler.

Slovenski prevod: Miha Poredoš.

Redakcija slovenskega prevoda: Marina Gržinić in Tjaša Kancler.

